

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**МОРФОЛОГІЧНІ ПОКАЗНИКИ 了 ТА 过 ЯК ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ
КАТЕГОРІЇ ТЕМПОРАЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ**

Студентки групи Пкит 08-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови

та літератури (переклад включно),

перша – китайська

Гринько Владіслави Валеріївни

Науковий керівник:

викл. Самаркіна А.О

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ 了 ТА 过 У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	5
1.1 Категорія темпоральності в сучасній китайській мові.....	5
1.2 Формальні ознаки та особливості використання морфеми 了	6
1.3 Формальні ознаки та особливості використання морфеми 过.....	10
1.4 Особливості використання морфем 了 та 过 у різних контекстах	13
Висновки до 1 розділу	16
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ 了 ТА 过 ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ ТЕМПОРАЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	18
2.1 Використання морфеми 了 як засіб реалізації категорії темпоральної семантики.....	18
2.2 Використання морфеми 过 як засіб реалізації категорії темпоральної семантики.....	21
2.3 Різниця у використанні морфем 了 та 过.....	25
Висновки до 2 розділу	28
ВИСНОВКИ.....	30
论文摘要.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	32

ВСТУП

Вивчення китайської мови пов'язане з різними труднощами, зокрема, з правильним використанням аспектуальної системи мови.

Особливо важливим у вивченні мови путунхуа є розуміння ролі морфологічних показників у вираженні часових значень через те, що слова у китайській мові не змінюються. Одними з таких показників є частки 了 та 过, які досить часто використовуються у китайській мові для вираження різних значень часу. Ці частки у синтезі з дієсловами, допомагають мовцю вказати на конкретний час. У даній роботі — на минулий. Тому, дослідження цих морфологічних показників є дуже важливим для покращення процесу викладання та вивчення китайської мови. Таким чином я вважаю тему свого дослідження актуальною оскільки воно сприяє глибокому розумінню семантики та граматичних властивостей часток 了 та 过, розкриває особливості вираження часових відношень в китайській мові. Вивчення цих часток також відкриває широкі перспективи для подальших досліджень в галузі китайської лінгвістики, сприяючи розширенню нашого знання про мовні структури та взаємодію між граматиною, семантикою та культурою.

Метою даної курсової роботи є характеристика морфологічних показників 了 та 过 як засобів вираження темпоральної семантики в китайській мові. Для досягнення цієї мети були визначені такі **завдання**:

1. Проаналізувати основні теоретичні положення про китайську мову, аспектуальну систему та морфологічні показники 了 та 过.
2. Проаналізувати можливості використання часток 了 та 过 для вираження темпоральної семантики в китайській мові.
3. Виявити особливості використання часток 了 та 过 в різних контекстах китайської мови

Об'єктом дослідження є морфологічні показники 了 та 过 як засоби вираження темпоральної семантики в китайській мові.

Предметом дослідження є аналіз різних варіантів використання часток 了 та 过 у різних контекстах з метою встановлення їхніх специфічних властивостей.

Матеріалом дослідження є текстовий матеріал китайської мови різних жанрів, а також наукова література з мовознавства, яка стосується теми дослідження. У якості текстового матеріалу було взято різноманітні тексти, які містять частки 了 та 过.

Для досягнення поставлених завдань було використано наступні методи дослідження:

1. Метод лінгвістичного аналізу, який полягає у дослідженні мовних одиниць з точки зору їхньої формальної та семантичної структури.
2. Метод порівняльного аналізу, який дозволяє порівняти різні варіанти використання часток 了 та 过 в різних контекстах та виявити їхні специфічні властивості.
3. Метод структурно-функціонального аналізу, який дозволяє встановити зв'язок між структурою мовної одиниці та її функцією у мовленні.

Наукова новизна дослідження полягає у розкритті специфіки використання морфологічних показників 了 та 过 як засобів вираження темпоральної семантики в китайській мові. Дана робота посиляється на раніше проведені дослідження у галузі мовознавства, зокрема вивчення особливостей функціонування часток 了 та 过 у різних контекстах та уточнює їх.

Наукова новизна полягає також у розширенні знань про китайську мову, яка є однією з найбільш поширених та водночас складних мов світу та має велике значення для міжнародного спілкування.

Практичне значення даного дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення методики викладання китайської мови та для підвищення рівня володіння нею. Дане дослідження може бути корисним як для викладачів китайської мови, так і для студентів та учнів, що вивчають китайську мову. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 33 сторінки, використаних джерел – 41.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ 了 ТА 过 У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Категорія темпоральності в сучасній китайській мові

Категорія темпоральності є важливою складовою будь-якої мови, оскільки дозволяє виражати часові відношення між подіями та діями. У сучасній китайській мові категорія темпоральності відіграє особливо важливу роль через свою складність та багатоаспектність.

Один з головних аспектів темпоральності у китайській мові — це вирази часу. Китайська мова має велику кількість виразів часу, які можуть бути використані для вираження різних часових відношень, таких як минулий, теперішній і майбутній час. Найпоширенішими виразами часу є числівники, такі як 一年 [yī nián] — один рік, 一周 [yī zhōu] — один тиждень, 一天 [yī tiān] — один день, а також фрази, які містять слова, що вказують на час, такі як 中午 [zhōngwǔ] — опівдні, 晚上 [wǎnshàng] — вечір, 早上 [zǎoshàng] — ранок та інші. Ці слова вказують на конкретні дні чи періоди часу, що допомагає співрозмовнику узгоджувати свої дії та події з часом.

Ще одним важливим аспектом темпоральності у китайській мові є система часових слів. Ця система використовується для вираження часових відношень між різними діями, подіями та обставинами. Найбільш поширеними часовими словами є 已经 [yǐjīng] — вже, 正在 [zhèngzài] — зараз, 以后 [yǐhòu] — пізніше, 当时 [dāngshí] — тоді та інші.

Крім того, у китайській мові існує велика кількість часток, які використовуються для вираження різних часових відносин між подіями та станами. Наприклад, частка 了 [le] вказує на те, що дія вже відбулася, або що стан змінився, а частка 还 [hái] означає, що дія ще не відбулася, або що стан залишається незмінним.

Також у китайській мові використовуються суфікси, які вказують на час виконання дії. Наприклад, суфікс -着 [zhe] вказує на те, що дія відбувається в даний момент часу.

Окрім того, у китайській мові існують різноманітні граматичні конструкції, які допомагають виражати темпоральні відносини між подіями та станами. Наприклад, конструкція 在...的时候 [zǎi... de shíhòu] — під час... вказує на час відбування дії, а конструкція 已经...了 [yǐjīng...le] — вже... вказує на те, що дія вже відбулася.

Важливо також враховувати, що у китайській мові відсутній розрізняльний аспект часу, тобто не існує окремих форм дієслова для вираження часових відносин. Замість цього, темпоральність виражається за допомогою контексту та мовних засобів, що додає складності при вивченні китайської мови. (Yang, 1995)

1.2 Формальні ознаки та особливості використання морфеми 了

Морфема 了 [le] є одним із найуживаніших маркерів у мандаринському діалекті китайської мови і виконує різноманітні функції. У цьому підрозділі ми розглянемо формальні характеристики морфеми 了, її вимову та функції в різних контекстах.

Морфема 了 — це граматична частка, яка зазвичай пишеться як 了 у спрощеній китайській мові, а традиційною — як 了 або 瞭. Зазвичай вона ставиться в кінці речення або після дієслова і використовується як маркер завершення, зміни або наголосу. Так, в своїй статті "Функціонально-семантичні особливості аспектуального маркеру реалізації ситуації 了 в сучасній китайській мові" синолог Д.О. Мерзлюк (2022) вказує: "Аспектуальний маркер 了 в сучасній китайській мові виражає семантику "реалізації ситуації", семантичний інваріант включає такі ознаки, як динамічність, граничність, реалізація ситуації". (с.55)

Вимова морфеми 了 варіюється залежно від її тонального контексту. У мандаринському діалекті китайської мови є чотири тони, і тон складу може змінюватися залежно від його позиції в слові чи реченні. У випадку з морфемою 了, вона вимовляється або з четвертим тоном (le4), або з нейтральним тоном (le). (Li et al., 2022, с.7)

Четвертий тон — це спадний тон, який характеризується різким зниженням висоти тону. Коли морфема 了 використовується для позначення завершення процесу

або дії на теперішній момент або у минулому, вона зазвичай вимовляється з четвертим тоном. (Li et al., 1982, с 19-44) Наприклад:

我早上喝了咖啡。 [wǒ hē le kāfēi.] — Я випив кави.

У цьому прикладі морфема 了 вимовляється з четвертим тоном, оскільки **процес прийому напою було завершено**.

Іншими прикладами використання цієї морфemi з четвертим тоном є:

我看了电影。 [Wǒ kàn wán le diànyǐng] — Я подивився фільм.

他写了作业。 [Tā xiě wán le zuòyè] — Він написав домашнє завдання.

В обох вищенаведених реченнях таке використання морфemi чітко вказує на завершеність дії.

Іншим варіантом завершеності дії є вживання частки 了 після ієрогліфу 完. Сам по собі 完 [wán] означає "закінчити" або "завершити". В поєднанні з морфемою 了, він вказує на повне **закінчення дії**. Розглянемо цей варіант більш докладно та порівняємо з вживанням морфemi 了 самостійно, про що мова йшла вище. (Shi, 1990, с.102)

Порівняємо:

我吃了饭。 [Wǒ chī le fàn] — Я поїв. У поєднанні з 完 — 我吃完了。 [Wǒ chī wán le] Сенс цього речення змінюється на "Я доїв". Тобто у цьому випадку робиться наголос власне на повній завершеності дії приймання їжі. Це принципова різниця.

Тепер наведемо інші приклади взаємопоєднання цих двох часток:

昨天我终于把这本书看完了。 [Zuótiān wǒ zhōngyú bǎ zhèběn shū kàn wán le] — Вчора я нарешті закінчив читати цю книгу. Порівняємо із вживанням без ієрогліфа 完

昨天我把这本书看了。 [Zuótiān wǒ zhōngyú bǎ zhèběn shū kàn wán le] — Вчора я читав цю книгу. Тобто підкреслюється сам факт читання, але не зрозуміло було воно завершено чи ні.

Нарешті, третій приклад:

我们已经完了这个项目，可以开始下一个了。[Wǒmen yǐjīng wán le zhège xī'àngmù, kěyǐ kāishǐ xià yīgè le] — Ми вже завершили цей проект, тож можемо починати наступний.

Він докорінно відмінний від двох попередніх, оскільки тут 完 виступає не у ролі суфікса як до цього, а у ролі самостійного дієслова, тому перефразування цього речення тільки з часткою 了 неможливо.

У деяких контекстах морфема 了 виступає маркером **завершеності дії у минулому**. (Lin, 2003, с.261) Наприклад:

我昨天去了北京 [Wǒ zuótiān qù le běijīng] — Я вчора їздив до Пекіну.

У цьому прикладі морфема 了 вказує на те, що дія поїхати до Пекіна була завершена в минулому. Інші приклади вживання в цьому сенсі:

我前年买了一辆车。[Wǒ qiánnián mǎile yī liàng chē] — Я купив машину два роки тому.

З іншого боку, коли морфема 了 використовується для позначення контрасту, зміни стану, пом'якшення висловлювання речення або наголосу на ньому, вона зазвичай вимовляється з нейтральним тоном. Розглянемо це більш докладно. (Li & Thompson, 1982, с.340)

Так, морфема 了 може використовуватися як маркер **зміни стану** (Ljungqvist, 2007, с.195), вказуючи на те, що відбулася зміна в поведінці або ситуації суб'єкта, як ми можемо бачити у наступному прикладі:

他睡觉了。[Tā shuìjiào le] — Він заснув.

У цьому реченні морфема 了 вказує на те, що суб'єкт почав спати, що свідчить про зміни в його стані.

Ran та Lee, (2004, с.450) зазначають, що морфема 了 також може використовуватися для пом'якшення або підкреслення **тону** речення, як у наступному прикладі:

这件事情，我真的不知道该怎么办了。 [Zhè jiàn shìqíng, wǒ zhēn de bù zhīdào gāi zěnme bàn le] — Я дійсно не знаю, що з цим робити.

У цьому реченні морфема 了 використовується, щоб підкреслити **розгубленість і невпевненість** мовця в ситуації. Інший приклад такого вживання:

我都做了很多努力，可是还是没能通过考试。 [Wǒ dōu zuò le hěn duō nǚlì, kěshì h ásh ìm é néng tōngguò kǎoshì] — Я дуже старався, але все одно не зміг скласти іспит.

У цьому прикладі морфема 了 використовується для того, щоб підкреслити **зусилля** мовця.

Нарешті, морфема 了 також може використовуватися як маркер **контрасту**, вказуючи на зміну очікуваної або звичної ситуації. (Pan & Lee, 2004, с.456) Наприклад:

他一般不喝咖啡，今天却喝了一杯。 [Tā yībān bù hē kāfēi, jīntiān què hē le yī bēi] — Зазвичай він не п'є каву, але сьогодні випив чашку.

Коли ж частотне слово, тобто слово яке позначає скільки разів була виконана певна дія, вживається з 了, воно вказує на те, як часто дія відбувалася в минулому. Наприклад:

我昨天看了一次电影 [Wǒ zuótiān kànle yīcì diànyǐng] — я дивився фільм вчора один раз або 我昨天看了两次电影 [Wǒ zuótiān kànle liǎng cì diànyǐng] — я дивився фільми два рази вчора.

І наостанок, якщо 没有 ставиться в кінці речення після 了, це підкреслює стан **невизначеності** (Ma, 2006, с.20).

他来了没有? [Tā lái le méiyǒu?] — Він прийшов чи ні?

Тобто мовцю невідомо чи прийшла людина, про яку йде мова.

Ще один приклад:

你买了那个包包没有? [Nǐ mǎi le n àg èbāobāo méiyǒu?] — Ви купили цю сумку чи ні?

У цьому реченні чітко видно, що мовцю невідомо чи відбувся факт купівлі.

Використання 没有 без 了 є неможливим оскільки тоді не буде посилення на минулий час, що є обов'язковим для даної конструкції

1.3. Формальні ознаки та особливості використання морфем 过

Морфема 过 [guò] — це ще один важливий маркер у китайській мові, який має кілька функцій. У цьому підрозділі ми розглянемо формальні характеристики морфем 过, її вимову та вживання у різних контекстах.

Морфема 过 — це граматична частка, яку зазвичай пишуть у спрощеному китайському як 过, а в традиційному китайському як 過. Вона вказує на досвід, минулий час, наголос.

У порівнянні з морфемою 了, морфема 过 відрізняється більшою варіативністю у своєму вживанні. До того ж зміни у вимові частки 过 не відбувається. Вона завжди вживається з четвертим тоном.

Одна з найбільш поширених функцій морфем 过 — це маркер **досвіду**, подібно до англійського слова "have" у перфектному часі. Виходячи зі статті китайського лінгвіста Ху Н. (2019): "Семантика емпіричного аспектного маркера 过 є часто досліджуваною темою в китайській лінгвістиці. Передбачається, що його первинне значення полягає у вираженні існування події в невизначеному минулому, результат стану якої, якщо такий був, припинився в певний момент часу" (с. 1).

При використанні у цьому контексті, морфема 过 зазвичай розміщується після дієслова і вказує на те, що дія була виконана раніше та ставиться після дієслова. Наведемо декілька прикладів:

我吃过炸鸡。 [Wǒ chī guò zhǎ jī] – Я їв смажену курку раніше.

У цьому прикладі морфема 过 використовується після дієслова 吃 [chī], щоб вказати, що мовець мав досвід вживання смаженої курки.

我去过中国。 [Wǒ qù guò Zhōngguó] — Я раніше був у Китаї.

Тут морфема 过 як і у першому прикладі, вказує на те, що мовець мав певний досвід досвід. Конкретніше — досвід перебування у Китаї.

你听过这首歌吗? [Nǐ tīng guò zhè shǒu gē ma?] — Ти чув цю пісню раніше?

Цей приклад наочно демонструє конструкцію з 过, яке вказує на досвід у контексті питання. Мовець не знає чи мав суб'єкт досвід чи ні.

Іншим поширеним вживанням морфема 过 є позначення **завершення дії**. У цьому контексті 过 зазвичай також ставиться після дієслова. (Ljungqvist, 2007, с.196)

Наведемо наступні приклади:

他看过电影。 [Tā kàn guò diànyǐng] — Він подивився фільм.

我买过这本书。 [Wǒ mǎi guò zhè běn shū] — Я купив цю книгу.

他吃过午饭了。 [Tā chī guò wǔfàn le] — Він пообідав.

В усіх вищенаведених реченнях 过 вживається після дієслова, щоб вказати на завершенність дії.

У деяких контекстах морфема 过 може також вказувати і **минулий досвід** і на те, що дія **була виконана раніше**. (Mangione & Li, 1993, с.67) У цьому випадку речення зазвичай містить часовий вираз, який вказує на те, коли дія була виконана, наприклад, 昨天 [zuótiān] — вчора або 以前 [yǐqǐán] — раніше. Наприклад:

我去年去过北京。 [Wǒ qùnián qù guò Běijīng] — Я був у Пекіні минулого року.

У цьому прикладі морфема 过 використовується в поєднанні з часовим виразом "минулого року", щоб вказати на те, що мовець мав досвід відвідування Пекіна протягом цього періоду часу і що ця дія була завершена.

Крім функцій, розглянутих вище, морфема 过 може також використовуватися в інших контекстах. У деяких випадках морфема 过 може використовуватися для **наголосу**, подібно до вживання морфема 了. (Mangione & Li, 1993, с.71) Наприклад:

我真的吃过这个菜。 [Wǒ zhēn de chī guò zhè ge cài] — Я дійсно їв цю страву раніше.

У цьому прикладі морфема 过 підкреслює той факт, що мовець їв цю страву раніше.

При використанні заперечного слова 没 з дієсловом і часткою 过 речення є заперечним і означає, що дія ніколи не відбувалася в минулому. Наприклад:

我没去过北京 [Wǒ méi qùguò běijīng] — Я ніколи не був у Пекіні.

На відміну від частки 了 (le), морфема 过 вступає з іншими словами у відносини, які ніяким чином не відносяться до часових. Розглянемо такі випадки більш детально.

Коли 过 вживається з дієсловами напрямку, такими як 来 або 去, він виражає напрямок з точки зору мовця. 来 означає, що дія відбувається в напрямку до мовця, тоді як 去 означає, що дія відбувається в напрямку від мовця. Наприклад:

他走过来跟我打招呼 [Tā zǒu guò lái gēn wǒ dǎ zhāohu] — Він підійшов до мене та привітався. (він підійшов у напрямку до мовця)

你能不能帮我把这个包带过去? [Nǐ néng bùnéng bāng wǒ bǎ zhè ge bāo dài guò qù?] — Чи можете ви допомогти мені віднести цю сумку? (сумку треба віднести туди, де мовець у даний момент у часі не знаходиться).

Фрази 比不过 [Bǐ bùguò] і 比得过 [Bǐ déguò] містять частку 过 і виражають порівняння. Однак вони мають протилежні значення. 比不过 означає "не можна порівняти з" або "поступається", тоді як 比得过 означає "можна порівняти з" або "перевершує".

Приклади:

这个小镇的美景比不过我们家乡的山水。 [Zhè ge xiǎo zhèn dì měijǐng bǐ bùguò wǒmen jiāxiāng de shānshuǐ] — Прекрасні краєвиди цього міста не можуть зрівнятися з горами і водами нашого рідного міста

这部电影的票房比得过上一部吗? [Zhè bù diànyǐng de piàofáng bǐ déguò shàng yī bù ma] — Чи можуть касові збори цього фільму зрівнятися з попереднім?

Частка 过 також може змінювати дієслова, виражаючи значення "через" або "проходячи повз". Таке вживання часто зустрічається з дієсловами напрямку та дієсловами руху.

Приклади:

我们要过马路。[Wǒmen yàoguò mǎlù] — Нам потрібно перейти вулицю.

他们经过这个城市去南方。[Tāmen jīngguò zhège chéngshì qù nánfāng] — Вони проїжджали повз це місто на шляху на південь.

1.4 Особливості використання морфем 了 та 过 у різних контекстах

Хоча морфем 了 і 过 мають певну схожість у своїх функціях, вони відрізняються у вживанні в різних контекстах. У цьому підрозділі такі випадки буде розглянуто.

Морфем 了 і 过 можуть позначати завершення дії або події. Однак для вираження цього значення вони використовуються в різних контекстах.

Морфема 了 здебільшого застосовується для позначення завершення дії або події в теперішньому або минулому часі, тоді як 过 використовується для позначення завершення дії або події тільки в минулому, але без особливого акценту на завершенні або зміні. (Mangione & Li, 1993, с.67) Наприклад:

我吃饭了。[Wǒ chīfàn le] — Я поїв. (Вказує на завершення в теперішньому часі).

我吃过饭。[Wǒ chī guò fàn] – Я (вже) поїв. (Вказує на завершення в минулому).

У першому прикладі вживання 了 вказує на те, що дія споживання вечері завершена, тоді як у другому прикладі вживання 过 просто вказує на те, що мовець вечеряв у певний момент у минулому, але без жодного акценту на завершенні або зміні.

Аналогічно, 过 може використовуватися для позначення повторюваної дії в минулому, в той час як 了 в цьому контексті зазвичай не вживається. Для того, щоб різниця стала більш очевидною, на додачу наведемо переклад англійською мовою:

我去过北京两次。 [Wǒ qù guò Běijīng liǎng cì] — Я (вже) був у Пекіні двічі до цього (I have been to Beijing twice before).

我去了北京两次。 [Wǒ qù le Běijīng liǎng cì] — Я був у Пекіні двічі (I went to Beijing twice).

У першому прикладі використання 过 вказує на те, що мовець був у Пекіні раніше під час двох окремих візитів, тобто підкреслюється досвід перебування у Пекіні. Тоді як у другому прикладі використання 了 просто вказує на те, що мовець їздив до Пекіна двічі, тобто підкреслюється минулий час, а не досвід.

Морфема 了 також може використовуватися для підкреслення зміни або контрасту в ситуації. У цьому контексті вона зазвичай вимовляється з нейтральним тоном. Наприклад:

今天不冷了。 [Jīntiān bù lěng le] — Сьогодні вже не холодно.

У цьому прикладі морфема 了 використовується для того, щоб підкреслити зміну температури від холодної до вже не холодної.

Морфема 了 також може використовуватися для того, щоб запропонувати майбутню подію, хоча це вживання менш поширене, ніж інші. У цьому контексті вона зазвичай вимовляється з четвертим тоном. Наприклад:

等下我请你吃饭了。 [Děng xià wǒ qǐng nǐ chīfàn le] — Я пригощу вас пізніше.

У цьому прикладі морфема 了 використовується для позначення майбутньої події, під час якої мовець пригостить слухача їжею.

I 了, і 过 можуть використовуватися в гіпотетичних ситуаціях, але знову ж таки, вони мають дещо різні нюанси. В цілому, 了 використовується для позначення того, що гіпотетична ситуація вже відбулася або завершилася, тоді як 过 використовується для позначення гіпотетичної ситуації у теперішньому або майбутньому (Huang, 2018, с.324). Наприклад:

如果我吃了那个药，我就会好了。 [R úguǒ wǒ chī le n à g è y à o , wǒ ji ù hu ì hǎo le] — Якщо б я прийняв ці ліки, мені стало б краще. (Мається на увазі що ситуація вибору сталася у минулому, але мовець не прийняв ліки і відповідно невилікувався)

如果我吃过那个药，我会知道它是不是好用。 [R úguǒ wǒ chī gu ò n à g è y à o , wǒ hu ì zhī d ào tā sh ì bù sh ì hǎo y ò n g] — Якщо я прийму ці ліки, я дізнаюся, ефективні вони чи ні. (Мається на увазі, що мовець вибирає зараз і дізнається ефект у майбутньому).

Варто зазначити, що хоча морфема 了 також може використовуватися в гіпотетичних ситуаціях у теперішньому чи майбутньому, вона менш поширена, ніж 过 в цих контекстах. Це пов'язано з тим, що морфема 了 частіше асоціюється із завершеними діями у минулому, і її використання в гіпотетичних ситуаціях іноді може призвести до плутанини або двозначності.

Є інший важливий момент, про який слід пам'ятати, використовуючи морфем 了 і 过. У деяких випадках використання цих морфем може вказувати на ставлення або погляд мовця на дію чи ситуацію. У китайській мові використання морфем 了 іноді може вказувати на почуття задоволення чи полегшення, тоді як використання морфем 过 може вказувати на почуття жалю чи розчарування. Розглянемо наступні приклади:

我买了一个新电脑。 [Wǒ mǎi le yī g è xīn di àn nǎo] – Я купив новий комп'ютер.

У цьому прикладі використання морфем 了 вказує на те, що той, хто говорить, задоволений своєю покупкою і що дію купівлі комп'ютера було завершено. З іншого боку, розглянемо такий приклад:

我应该去过那个地方的。 [Wǒ yīng gāi qù gu ò n à g è d fāng de] — Я повинен був піти туди раніше.

У цьому прикладі морфема 过 використовується для вираження жалю про те, що мовець не відвідав місце раніше.

Варто пам'ятати, що вживання морфем 了 та 过 може змінюватися залежно від стилю мови, яка використовується. У більш офіційному чи літературному контексті використання морфем 了 може бути більш поширеним, тоді як у більш розмовному контексті зазвичай використовується 过.

На сам кінець розглянемо варіанти поєднання обох морфем 过 та 了 у одному реченні. Згідно до статті авторів Mangione, L. та Li D.: "На відміну від того, коли 过 вживається з дієсловом окремо, поєднання 过 і 了 створює похідне значення, яке зазвичай означає конкретну минулу дію або подію, або описує минулу подію, яка повинна була відбутися. Послідовність "дієслово + 过+了" має властивість посилатися на конкретну подію. Коли 过 вживається окремо, воно не свідчить про цю властивість". Розглянемо наступні приклади:

你吃过饭了吗? [Nǐ chī guò fàn le ma?] – Ти (вже) поснідав?

У цьому реченні і реченнях такого типу в цілому не так багато різниці з реченнями, у яких використовується лише частка 了.

Різниця вищенаведеного прикладу з 你吃饭了吗? [Nǐ chī fàn le ma?] полягає у тому, що перше речення підкреслює факт, що людина, про яку питає мовець вже завершила свій прийом їжі.

Для ще більшого підкреслення факту завершення дії можна додати слово "已经", яке має переклад "вже".

Висновки до 1 розділу

У цьому розділі було досліджено дві граматичні частини мандаринської мови, а саме морфем 了 та 过. Було проведено аналіз формальних характеристик кожної з цих морфем, досліджено їх вимову та різноманітні функції у різних контекстах.

Починаючи з частки 了, було встановлено, що вона є однією з найбільш поширених морфем в мандаринській мові та має кілька функцій, таких як вираження

завершення дії, зміни стану або вираження наголошування. Крім того, було досліджено, як змінюється тонування цієї морфемі в залежності від її функції.

Щодо морфемі 过, було встановлено, що вона є маркером досвіду або минулого дієслова і використовується для позначення того, що дія відбулася в минулому. Було також проаналізовано різні контексти застосування морфемі і досліджено, як вона може використовуватися у ситуаціях, коли мова не йдеться про час, а, наприклад про напрямок або коли ця морфема використовується у ролі дієслова, яке перекладається як "через".

Далі, у розділі було досліджено специфічність використання морфем 了 та 过 у різних контекстах, зокрема у питальних, заперечних реченнях, припущеннях та інших граматичних конструкціях. У розділі було проаналізовано різні способи використання цих морфем у гіпотетичних ситуаціях, таких як вираження жалю чи представлення гіпотетичного сценарію. У цих випадках використання 了 і 过 може суттєво відрізнитися, при цьому 了 вказує на гіпотетичну ситуацію у минулому, а 过 — на гіпотетичну ситуацію у теперішньому або майбутньому часі. Було встановлено, що хоча обидві морфемі можуть виконувати схожі функції у деяких контекстах, їх використання може значно відрізнитися.

Нарешті, було порівняно використання 了 та 过 у контекстуально схожих ситуаціях. Були розглянуті подібність та різниця застосування цих часток у конкретних випадках.

Знання цих морфем є важливим для побудови правильних та зрозумілих речень, що є ключовим фактором у здійсненні ефективної комунікації. Тому, вивчення часток 了 та 过 у якості морфем є необхідним елементом в процесі вивчення сучасної китайської мови.

Крім того, знання цих морфем може допомогти в подальшому вивченні більш складних граматичних структур та елементів мови путунхуа. Тому, їх вивчення є важливим етапом у процесі освоєння китайської мови.

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ 了 ТА 过 ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ ТЕМПОРАЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1 Вживання морфеми 了 як засіб реалізації категорії темпоральної семантики

Морфема 了 — це унікальна морфема в китайській мові, яка використовується для вираження категорії темпоральної семантики. Морфема 了 може використовуватися для позначення завершеної дії, зміни стану або зміни ситуації.

Коли морфема 了 використовується для позначення завершених дій в китайській мові, вона ставиться після дієслова, щоб вказати, що дія була завершена (Huang, 2018, с. 318). Наприклад, у реченні 我做了作业 [Wǒ zuòle zuòyè] морфема 了 використовується для позначення того, що мовець закінчив робити домашнє завдання. Аналогічно, у реченні 我看了书 [wǒ kàn le shū] морфема 了 використовується для позначення того, що людина закінчила читати книгу.

Використання морфеми 了 для позначення завершеної дії є необхідним у китайській мові, оскільки в ній немає еквівалентної форми минулого часу дієслова.

Це особливо корисно в оповідних текстах для вираження послідовності подій. Наприклад, у реченні 我们吃了晚饭, 然后去看电影 [wǒmen chī le wǎnfàn, ránhòu qù kàn diànyǐng] морфема 了 використовується для позначення завершення вечері перед тим, як піти дивитися фільм. Наведемо ще декілька прикладів використання цієї частки:

他跑了十公里。 [Tā pǎo le shí gōnglǐ] — Він пробіг десять кілометрів.

Тут використання морфеми 了 вказує на те, що дія пробігання десяти кілометрів була завершена.

他已经交了押金。 [Tā yǐjīng jiāo le yājīn] — Він вже сплатив заставу.

У цьому прикладі використання морфема 了 підкреслює завершеність дії сплати депозиту, вказуючи на те, що вона була зроблена і тепер знаходиться в минулому.

我们赢了比赛。 [Wǒmen yíng le bǐsài] — Ми виграли у змаганні.

Тут використання морфема 了 підкреслює закінченість дії виграшу у змаганні, вказуючи на те, що гра закінчилася і що результат тепер остаточний.

Морфема 了 може використовуватися для того, щоб підкреслити певну думку. Наприклад, у реченні 他已经迟到了十分钟 [tā yǐjīng chídào le shí fēnzhōng] морфема 了 використовується, щоб підкреслити той факт, що людина запізнилася вже на десять хвилин.

У репортажах новин морфема 了 використовується для вираження часової шкали подій. Наприклад, у реченні 今天早上，地震发生了 [jīntiān zǎoshàng, dìzhèn fāshēng le] морфема 了 використовується для позначення того, що землетрус стався вже вранці.

Але не завжди є необхідність у використанні 了 для того щоб вказати на минулий час. Наприклад, речення 我去年看过这部电影 [Wǒ qùnián kànguò zhè bù diànyǐng] перекладається як "Я бачив цей фільм минулого року", де морфема 了 не потрібна, оскільки фраза 看过 вже вказує на те, що дія була завершена.

Окрім позначення завершення дії, морфема 了 може також вказувати на аспектуальне значення, наприклад, на зміну стану або зміну триваючого характеру дії. (Li et al., 1982, с.3)

Коли морфема 了 використовується для позначення зміни стану в китайській мові, це робиться шляхом розміщення морфема 了 після дієслова, або дієслівної конструкції, яка вказує на зміну стану. Наприклад, у реченні 他生病了 [tā shēngbìng le] морфема 了 використовується для позначення того, що людина захворіла. Аналогічно, у реченні 我累了 [wǒ lèi le] морфема 了 використовується для позначення того, що мовець втомився, тобто перейшов від стану невтомності до стану втомлення.

Інший приклад — речення 他开心了 [tā kāixīn le], що означає "він зараз щасливий". У цьому випадку морфема 了 вказує на зміну стану, оскільки раніше людина не була щасливою, а тепер стала щасливою.

Речення 他找到了钱包 [tā zhǎodào le qiánbāo] перекладається як "він знайшов свій гаманець", де морфема 了 використовується для позначення того, що людина шукала свій гаманець раніше, але тепер знайшла його. Наведемо ще декілька прикладів:

我找到了钥匙。 [Wǒ zhǎodào le yàoshi] — Я знайшов ключ.

Аналогічно до попереднього, у цьому прикладі використання морфеми 了 вказує на зміну стану — від того, що не знайшов ключа, до того, що знайшов.

这个房间太冷了。 [Zhège fángjiān tài lěng le] — У цій кімнаті стало занадто холодно.

Тут використання морфеми 了 вказує на зміну стану — від не дуже холодної кімнати до занадто холодної.

Морфема 了 також використовується для позначення зміни ситуації в китайській мові. Це робиться шляхом розміщення морфеми 了 після дієслова, яке вказує на зміну ситуації. (Mangione & Li, 1993, с.81) Наприклад, у реченні 天气变了 [tiānqì biàn le] морфема 了 використовується для позначення того, що погода змінилася. Аналогічно, у реченні 他找到工作了 [tā zhǎodào gōngzuò le] морфема 了 використовується для позначення того, що людина знайшла роботу.

Інший приклад — речення 我们终于到了 [wǒmen zhōngyú dào le], що означає "ми нарешті прибули". У цьому випадку морфема 了 використовується для позначення зміни ситуації, оскільки мовець та інші подорожували раніше, але тепер прибули до місця призначення.

他失业了。 [Tā shīyè le] — Він втратив роботу.

У цьому прикладі використання морфеми 了 вказує на зміну ситуації — від працевлаштування до безробіття.

她终于结婚了。 [Tā zhōngyú jiéhūn le] — Вона нарешті вийшла заміж.

Тут використання морфеми 了 вказує на зміну ситуації — від статусу незаміжньої до статусу заміжньої.

Використання морфеми 了 для позначення зміни ситуації є дуже корисним у китайській мові, оскільки вона дозволяє мовцям стисло висловити зміну ситуації. Наприклад, замість того, щоб сказати "Погода змінилася з сонячної на похмуру", китайці можуть просто сказати 天气变了 [tiānqì biàn le], використовуючи морфему 了

2.2 Вживання морфеми 过 як засіб реалізації категорії темпоральної семантики

Морфема 过 є важливим компонентом китайської мови, особливо у вираженні темпоральної семантики. Вона використовується для передачі низки значень, таких як завершення, досвід, повторення та минулий час. Універсальність морфеми 过 робить її важливим інструментом для вираження різних граматичних понять у китайській мові.

По-перше, важливо зрозуміти основну функцію 过 у китайській мові. Загалом, 过 використовується для позначення того, що дія або подія відбулася в певний момент у минулому. Зокрема, частка 过 часто використовується для вираження думки про те, що дія була завершена або пережита раніше, і що отриманий досвід або результат має відношення до теперішнього моменту (Ху, 2019).

Одним з найважливіших практичних застосувань 过 в китайській мові є його використання в конструкції "Дієслово + 过 + Іменник". Ця конструкція використовується для вираження ідеї, що дія була завершена по відношенню до певного іменника, і що отриманий досвід або результат має відношення до теперішнього моменту. Наприклад, у реченні 我在学校学过汉语 [Wǒ zài xuéxiào xué

guò hànǔyǔ] 过 вказує на те, що мовець вже вивчав китайську мову в школі, і що цей досвід є актуальним для поточного контексту (Wang, 2002, с.79).

Іншим важливим практичним застосуванням 过 в китайській мові є його використання в конструкції " Дієслово + 过 + 了". Ця конструкція використовується для вираження ідеї, що дія була завершена в минулому, і що отриманий досвід або результат має відношення до теперішнього моменту. Наприклад, у реченні 我考过试了 [Wǒ kǎoguò shìle] 过 вказує на те, що мовець вже склав іспити і що цей досвід є актуальним для поточного контексту. (Huang, 1987, с. 250)

Важливо також зазначити, що використання 过 не обмежується дієслівними конструкціями. 过 також може використовуватися в прикметникових конструкціях, щоб вказати на те, що певна якість або ознака була пережита раніше. Наприклад, у реченні 这件衣服洗过了, 很干净 [Zhè jiàn yīfú xǐ guò le, hěn gānjìng] 过 вказує на те, що одяг був випраний раніше і тепер чистий.

Крім того, морфема 过 використовується для вираження ідеї повторення. У цьому контексті вона використовується для опису того факту, що щось було зроблено багато разів у минулому. Наприклад, у реченні 我每天都跑步, 已经跑过两年了 [Wǒ měitiān dū pǎobù, yǐjīng pǎoguò liǎng niánle] – (Я бігаю щодня, вже два роки) морфема 过 використовується для позначення того, що мовець бігає вже два роки, тобто він робив це багато разів. (Li, 2011, с. 28)

У реченні 我每天都会去健身房锻炼, 已经坚持了半年过了 – [Wǒ měi tiān dōu huì qù jiànshēnfáng duànliàn, yǐjīng jiānchí le bàn nián guò le], 过 вказує на те, що мовець ходить до спортзалу щодня протягом останніх шести місяців.

Крім того, важливо зазначити, що вживання 过 тісно пов'язане з іншими граматичними категоріями, такими як спосіб і модальність. Наприклад, у поєднанні з дієсловом 看 [kàn] — бачити 过 може вказувати на те, що мовець вже бачив щось раніше (аспект), або на те, що мовець вважає, що було б гарною ідеєю побачити щось (модальність).

Ще одним важливим аспектом вживання 过 є його взаємодія з модальними частками 呢 [ne] і 吧 [ba]. У поєднанні з 过 呢 може вказувати на те, що мовець запитує про досвід або дію, яка відбулася в минулому, як у реченні 你昨天晚上干什么去了呢? — [Nǐ zuótiān wǎnshàng gàn shénme qù le ne?], де 呢 вказує на те, що мовець запитує, що слухач робив минулої ночі. З іншого боку, 吧 може використовуватися для того, щоб припустити або підтвердити припущення про досвід або дію, що відбулася в минулому, як у реченні 你去年暑假去过北京吧? — [Nǐ qùnián shǔjià qù guò Běijīng ba?], де 吧 вказує на те, що мовець припускає, що слухач відвідував Пекін минулого літа. (Li, 2011, с. 46)

Важливо також зазначити, що в певних контекстах вживання 过 може опускатися. Наприклад, у деяких випадках, коли значення зрозуміле з контексту, 过 можна опустити, не впливаючи на загальний зміст речення. Крім того, в деяких випадках вживання 过 може вважатися надлишковим або непотрібним, і його можна опустити на користь більш лаконічного виразу.

Практичне застосування 过 у мандаринському діалекті китайської мови виходить за межі його граматичної функції часового маркера. Розуміння нюансів його використання в різних практичних контекстах може значно покращити комунікацію та культурне взаєморозуміння в повсякденному житті.

Наприклад, у соціальному контексті вживання 过 може вказувати на ввічливість і повагу. Запитуючи про чийсь досвід або дії в минулому, прийнято використовувати фразу 您去过那里吗? [Nín qù guò nàlǐ ma?], де 您 — це шаноблива форма "ви", а 过 вказує на те, що мовець запитує про минулий досвід слухача. Використання цієї форми звертання та ввічливої мови є важливим у китайській культурі, особливо при спілкуванні зі старшими або в офіційних ситуаціях.

У діловому контексті використання 过 також може бути важливим для ефективної комунікації. Наприклад, обговорюючи проект або пропозицію, яка вже була реалізована, прийнято використовувати фразу 我们以前做过这个项目 —

[Wǒmen yǐqíán zuò guò zhège xiàngmù], де 过 вказує на те, що мовець і його команда вже завершили роботу над проектом. Таке використання мови може продемонструвати компетентність і досвід, а також допомогти побудувати довіру і авторитет у професійному середовищі.

У юридичному контексті використання 过 може мати вирішальне значення для вказівки на те, чи відбулася певна дія або подія в минулому. Наприклад, у судовому процесі адвокат може використовувати 过, щоб вказати на те, що його клієнт раніше постраждав від певної травми або мав певну поведінку. Використання 过 може бути особливо важливим у правовому контексті, де точна комунікація необхідна для забезпечення справедливості та правосуддя.

Ще одне практичне застосування морфеми 过 — у сфері медіа та комунікації. Використання 过 може мати значний вплив на репортажі новин, спілкування в соціальних мережах та інші форми публічного дискурсу.

Наприклад, у новинах використання 过 може впливати на сприйняття подій і постановку питань. Фраза 历史已经过去 [lìshǐ yǐjīng guòqù], що означає "Історія минула", може бути використана, щоб закрити главу події або проблеми і перейти до сьогодення або майбутнього. Таке використання мови може вплинути на те, як читачі сприймають важливість і актуальність історичних подій або соціальних питань

Використання 过 може також мати емоційні та психологічні наслідки в практичному контексті. Наприклад, при обговоренні минулого досвіду або травм, вживання 过 може вказувати на відчуття завершеності або вирішення проблеми. Фраза 我已经放过了那段往事 [Wǒ yǐjīng fàng guò le nà duàn wǎngshì] може передавати відчуття емоційного зцілення і зростання, що є важливою частиною особистісного розвитку в китайській культурі.

Нарешті, використання 过 також важливе у творчому мистецтві, зокрема в літературі та поезії. Письменники та поети часто використовують 过, щоб викликати у своїх творах почуття ностальгії, туги чи жалю. Наприклад, відомий китайський поет Ду Фу написав: "春过人间草木知" [chūn guò rénjiān cǎomù zhī], що означає "Весна

пройшла, і трава та дерева знають". Звісно, у цьому контексті 过 виступає самостійним дієсловом, але воно все одно передає темпоральну семантику. У цьому реченні 过 використовується для передачі відчуття втрати і плину часу. (1990, 第 5 卷, 诗 21)

2.3 Різниця у використанні морфем 了 та 过

Китайська мова відома своїми унікальними граматичними структурами та використанням часток для позначення різних значень. Серед цих часток морфем 了 і 过 є одними з найбільш уживаних у мандаринському діалекті китайської мови. Однак багатьом, хто вивчає китайську мову, часто буває важко розрізнити ці дві морфем та їхнє вживання. Розглянемо відмінності у використанні цих двох морфем і наведемо кілька практичних прикладів, які допоможуть прояснити їхнє значення та вживання.

Морфема 了 використовується для позначення завершеної дії або процесу зміни в реченні. Зазвичай вона ставиться в кінці речення або після дієслова, щоб підкреслити зміну або подію, яка відбулася. Наприклад, 我吃了饭 означає "я поїв", а 了 вказує на те, що дія вживання їжі вже завершена. На противагу цьому, морфема 过 використовується для позначення того, що дія була завершена в минулому, без жодного акценту на зміні або конкретності певної події. Зазвичай вона ставиться після дієслова і перед будь-яким об'єктом у реченні. Наприклад, 我吃过饭 означає "я вже їв раніше", при цьому 过 вказує на те, що дія вживання їжі відбулася в минулому, але не наголошує на будь-яких змінах, які могли статися. Так, лінгвісти Li та Thompson (1989) стверджують: "了 та 过 відрізняються за "визначеністю": 了 не лише вказує на обмеженість, але й позначає "конкретну або певну подію", тоді як для 过 достатньо, щоб подія описана в реченні, відбулася колись". (с. 192)

Ще одна відмінність між 了 і 过 полягає в тому, що 了 використовується для позначення зміни або завершення, яке відбулося в теперішньому або майбутньому, тоді як 过 використовується для позначення завершеної дії, яка відбулася в минулому.

Наприклад, 我会游泳了 означає "Я зараз можу плавати ", а 了 вказує на зміну від невміння плавати до вміння плавати. З іншого боку, 我去年去过中国 означає я був у Китаї минулого року, де 过 вказує на завершення дії — поїздки до Китаю. (Collart & Chan, 2021, с. 59)

Щоб проілюструвати різницю між вживанням 了 та 过, наведемо ще декілька прикладів:

我做了很多功课 [wǒ zuò le hěn duō gōngkè] — Я зробив багато домашнього завдання.

У цьому реченні 了 використовується для позначення завершення дії виконання домашнього завдання.

我去年买过一件衬衫 [wǒ qùnián mǎi guò yí jiàn chènshān] — Я купив сорочку в минулому році.

У цьому реченні 过 використовується для позначення того, що дія купівлі сорочки була завершена в минулому.

你看过这个电影吗? [nǐ kàn guò zhè gè diànyǐng ma?] — Ви дивилися цей фільм раніше?

В цьому прикладі 过 використовується для позначення того, що дія перегляду фільму була завершена в минулому.

他买了一本书 [tā mǎi le yī běn shū] — Він купив книгу.

У цьому реченні 了 використовується для позначення завершення дії купівлі книги.

我明天会去上班了 [wǒ míngtiān huì qù shàngbān le] — Я піду завтра на роботу.

Тут 了 використовується для того, щоб вказати на зміну від "не піду на роботу" до "піду на роботу завтра".

我已经看了这本书 [wǒ yǐjīng kàn le zhè běn shū] — Я вже читав цю книгу.

Цей приклад демонструє використання 了 для позначення завершення дії читання книги.

На додаток до прикладів, наведених вище, важливо зазначити, що вживання 了 і 过 також може варіюватися залежно від контексту речення. У деяких випадках ці дві морфеми можна використовувати як взаємозамінні, тоді як в інших випадках одна морфема може бути більш доречною, ніж інша.

Наприклад, коли ми говоримо про досвід, 过 частіше використовується для позначення того, що хтось мав певний досвід у минулому. Наприклад, 我吃过中餐 означає "я вже їв китайську їжу". У цьому випадку 过 підкреслює досвід споживання китайської їжі раніше, а не завершення дії.

Однак, якби в цьому ж реченні замість 过 було використано 了, значення було б дещо іншим. 我吃了中餐 означатиме "Я їв китайську їжу", але акцент буде зроблено на завершенні дії — споживанні китайської їжі, а не на досвіді її споживання раніше.

Аналогічно, коли йдеться про звички чи рутину, 了 використовується для позначення зміни чи завершення дії. Наприклад, 我开始健身了 означає "я почав займатися спортом", а 了 вказує на зміну у звичці людини.

Однак, якщо в цьому ж реченні вжити 过, це буде означати, що людина тренувалася раніше, без жодного акценту на будь-яких змінах чи рутині. 我以前健身过 означає "я тренувався раніше".

Ще один аспект, який слід враховувати, порівнюючи вживання морфем 了 і 过 у мандаринському діалекті китайської мови, — це їхнє застосування в запереченні.

Наприклад, "我吃了中餐" означає "я з'їв китайську їжу", де 了 вказує на завершення дії. Однак при запереченні те саме речення перетворюється на 我没吃中餐, що означає "Я не їв китайської їжі". Тут 了 опускається і додається 没 [mé], вказуючи на відсутність завершеності дії.

З іншого боку, 过 не змінюється в запереченні. Наприклад, 我去过中国 означає "я був у Китаї". При запереченні речення стає 我没去过中国, що означає "Я не був у Китаї". Тут 过 зберігається, вказуючи на те, що мовець не мав досвіду відвідування Китаю. (Yang, 1995, с.136)

Висновки до 2 розділу

Отже, використання морфем 了 та 过 є важливим для реалізації категорії часової семантики в мандаринському діалекті китайської мови. Обидві морфеми мають різні функції у позначенні завершених дій або подій, але різниця у їх використанні має вирішальне значення для досягнення семантичної точності у спілкуванні.

Морфема 了 використовується для позначення завершення дії або події, але вона також може вказувати на зміну стану або нову ситуацію. У деяких контекстах вона також використовується для вираження минулого часу. З іншого боку, морфема 过 використовується для позначення завершення дії або події в минулому безвідносно до поточної ситуації. Вона також використовується для позначення досвіду або виникнення дії в минулому.

Різниця у вживанні морфем 了 і 过 є важливою, оскільки вона впливає на зміст та інтерпретацію речення. Розуміння правильного вживання цих морфем має вирішальне значення для ефективного спілкування мандаринським діалектом китайської мови.

Крім того, варто зазначити, що 了 і 过 не завжди взаємозамінні, і їхнє вживання залежить від контексту. У деяких випадках вони можуть навіть з'являтися разом у реченні для вираження більш складних часових відношень.

Варто зазначити, що вживання цих морфем не завжди є однозначним, а їхня інтерпретація може змінюватися залежно від контексту та наміру мовця. Тому опанування вживання цих морфем вимагає широкого знайомства з мовою, а також глибокого розуміння нюансів китайської граматики та культури.

Отже, використання морфем 了 і 过 є корисним інструментом для вираження часової семантики в мандаринському діалекті китайської мови, а їхнє правильне вживання має важливе значення для точної комунікації в різних контекстах. Тому тим,

хто вивчає путунхуа, необхідно оволодіти цими морфемами, щоб передавати точне значення та уникати двозначності у спілкуванні.

ВИСНОВКИ

У цій курсовій роботі ми дослідили теоретичні та практичні аспекти морфологічних показників 了 та 过 у сучасному китайському мовознавстві. У першому розділі було розглянуто категорію темпоральності в сучасній китайській мові, формальні ознаки та особливості вживання морфем 了 та 过 у різних контекстах. Наш аналіз показав, що морфема 了 переважно використовується для позначення зміни стану, завершення дії або реалізації ситуації, тоді як морфема 过 використовується для позначення завершення дії з акцентом на досвіді або результаті дії. Також було виявлено, що використання цих морфем у китайській мові значною мірою залежить від контексту.

У другому розділі було досліджено практичний аспект використання морфологічних показників 了 і 过 для вираження часової семантики в китайській мові. Проведений аналіз довів, що морфема 了 часто використовується для вираження минулого часу і завершення дії, в той час як морфема 过 переважно використовується для вираження емпіричного минулого часу. Ми також підкреслили різницю між вживанням цих морфем: 了 вказує на перспективу, орієнтовану на результат, а 过 — на перспективу, орієнтовану на досвід.

Загалом, ця курсова робота продемонструвала, що морфологічні показники 了 і 过 відіграють вирішальну роль у вираженні часової семантики в сучасній китайській мові. Їх вживання залежить від контексту, і вони мають різні семантичні значення, що робить їх важливими компонентами китайської граматики. Дослідження також показало, що розуміння нюансів цих морфем є критично важливим для оволодіння навичками китайської мови, як в письмовій так і в усній формі.

Насамкінець варто зазначити, що необхідні подальші дослідження, щоб розкрити більше тонкощів, пов'язаних із використанням цих морфем та їхньою взаємодією з іншими аспектами китайської мови.

论文摘要

本学期论文探讨了现代汉语语言学中的了和过的形态指示符的理论和实践方面。在第一章中，我们讨论了现代汉语中的时间性类别，了和过的形式特点以及在不同语境中使用这些语素的特点。我们的分析表明，了语素主要用于表示状态变化，动作完成或情况实现，而过语素则用于表示具有重点的动作完成，强调动作的经验或结果。我们还发现这些语素在汉语中的使用高度依赖于语境。

在第二章中，我们深入探讨了使用了和过的形态指示符在汉语中表达时间语义的实践方面。我们的分析表明，了语素通常用于表示过去时和动作完成，而过语素主要用于表达经验性过去时。我们还强调了这些语素的使用差异，了表示结果导向的视角，而过则表示以经验为导向的视角。

总体而言，本论文已经证明了了和过的形态指示符在表达现代汉语中的时间语义方面发挥着关键作用。它们的使用取决于语境，具有不同的语义含义，是汉语语法的重要组成部分。

关键词：了，过，形态指示符，时间性类别，形式特点，语境，时间语义，过去时，动作完成，经验性过去时，结果导向，经验导向，语义含义。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. 陈建州. (2009). 汉语 “了” 之双动貌性质：完成及分割貌. *Journal of Chinese Linguistics*, 108-129.
2. 杜甫. (1990). 《杜甫全集》(全 20 卷). 北京：中华书局。
3. 刘美君, 蔡幸珊, 胡佳音, & 周书平. (2015). 移动事件概念基摸：词汇语意与词序整合研究. *Journal of Chinese Linguistics*, 503-547.
4. Мерзлюк, Д. О. (2022). ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АСПЕКТУАЛЬНОГО МАРКЕРУ РЕАЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЇ 了 В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ. *Китаєзнавчі дослідження*, (1), 47-56.
5. Collart, A., & Chan, S. H. (2021). Processing past time reference in a tenseless language: An ERP study on the Mandarin aspectual morphemes-le and-guo. *Journal of Neurolinguistics*, 59, 100998.
6. Comrie, B. (1976). Aspect: An introduction to the study of verbal aspect and related problems.
7. Grisot, C. (2015). Temporal reference: empirical and theoretical perspectives. *Converging evidence from English and Romance. Geneva: University of Geneva dissertation*.
8. Huang, C. T. J. (1987). Existential sentences in Chinese and (in) definiteness. *The representation of (in) definiteness*, 226, 253.
9. Huang, L. (2018). Corpus-Based Study of the Grammaticalization and Semantic Networks of Chinese Guo and Le.
10. Klein, W., Li, P., & Hendriks, H. (2000). Aspect and assertion in Mandarin Chinese. *Natural Language & Linguistic Theory*, 723-770.
11. Lardiere, D. (2003). Second language knowledge of [\pm past] vs. [\pm finite]. In *Proceedings of the 6th generative approaches to second language acquisition conference (GASLA 2002)* (pp. 176-189). Cascadilla Press.

12. Li, B., Fan, H., & Lee, P. L. P. (2017). Chinese aspect marker *le* and its acquisition by American English speakers. *International Journal of Chinese Linguistics*, 4(1), 1-21.
13. Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989). Mandarin Chinese: A functional reference grammar.
14. Li, C. N., Thompson, S. A., & Thompson, R. M. (1982). The discourse motivation for the perfect aspect: the Mandarin particle *le*. *Tense-aspect: Between semantics and pragmatics*, 1982, 19-44.
15. Li, Charles N. and Sandra A. Thompson. 1981. Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar, University of California Press, Berkeley
16. Li, D. C. (2011). 'Perfective paradox': A cross-linguistic study of the aspectual functions of *guo* in Mandarin Chinese. *Chinese Language and Discourse*, 2(1), 23-57.
17. Li, P., & Bowerman, M. (1998). The acquisition of lexical and grammatical aspect in Chinese. *First Language*, 18(54), 311-350.
18. Li, X., Bayley, R., Zhang, X., & Cui, Y. (2022). An investigation of the use of the multifunctional particle *le* by second language learners of Mandarin Chinese. *Variation in Second and Heritage Languages*, 15-42.
19. Li, Y. H. A., Simpson, A., & Tsai, W. T. D. (Eds.). (2015). Chinese syntax in a cross-linguistic perspective.
20. Lin, J. W. (2003). Temporal reference in mandarin Chinese. *Journal of East Asian Linguistics*, 12(3), 259-311.
21. Lin, J. W. (2007). Predicate restriction, discontinuity property and the meaning of the perfective marker *guo* in Mandarin Chinese. *Journal of East Asian Linguistics*, 16, 237-257.
22. Ljungqvist, M. (2007). *Le*, *guo* and *zhe* in Mandarin Chinese: a relevance-theoretic account. *Journal of East Asian Linguistics*, 16, 193-235.
23. Ma, L. (2006). Acquisition of the perfective aspect marker *le* of Mandarin Chinese in discourse by American college learners.

24. Mangione, L., & Li, D. (1993). A Compositional Analysis Of-Guo And-Le/“过” 和 “了” 的组合分析. *Journal of Chinese Linguistics*, 65-122.
25. McEnery, T., & Xiao, R. (2010). Corpus-based contrastive studies of English and Chinese.
26. McEnery, T., Xiao, R., & Tono, Y. (2006). Corpus-based language studies: An advanced resource book.
27. Olsen, M. B. (2016). A semantic and pragmatic model of lexical and grammatical aspect.
28. Pan, H., & Lee, P. (2004). The role of pragmatics in interpreting the Chinese perfective markers-guo and-le. *Journal of Pragmatics*, 36(3), 441-466.
29. Shi, Z. (1990). Decomposition Of Perfectivity And Inchoativity And The Meaning Of The Particle Le In Mandarin Chinese/汉语中完成体和始成体的分解及 “了” 的意义. *Journal of Chinese linguistics*, 95-124.
30. Shirai, Y. (2009). Temporality in first and second language acquisition. *The expression of time*, 167-193.
31. Tantucci, V. (2015). Traversativity and grammaticalization: The aktionsart of 过 guo as a lexical source of evidentiality. *Chinese Language and Discourse*, 6(1), 57-100.
32. Wang, L. F. M. (2002). From a motion verb to an aspect marker: A study of guo in Mandarin Chinese. *Concentric: Studies in Linguistics*, 28(2), 57-84.
33. Wang, P. A Cognitive perspective in the grammaticalization of the experiential aspect-guo in Chinese.
34. Wen, X. (1995). Second language acquisition of the Chinese particle le. *International journal of applied linguistics*, 5(1), 45-62.
35. Wen, X. (1997). Acquisition of Chinese aspect: An analysis of the interlanguage of learners of Chinese as a foreign language. *ITL-International Journal of Applied Linguistics*, 117(1), 1-26.
36. Wu, X. Z. Z. (2004). Grammaticalization and language change in Chinese.
37. Xiao, R. Z. (2001). A corpus-based study of interaction between Chinese perfective-le and situation types. In *Corpus Linguistics 2001*.

38. Xiao, R., & McEnery, T. (2004). Aspect in Mandarin Chinese: A corpus-based study.
39. Xu, H. (2019). The experiential aspect of Mandarin Chinese (-guo): Semantics and pragmatics. *Lingua*, 229, 102714.
40. Xu, H., Lu, X., & Brezina, V. (2019). Acquisition of the Chinese particle *le* by L2 learners: A corpus-based approach. *Computational and corpus approaches to Chinese language learning*, 197-216.
41. Yang, S. (1995). The aspectual system of Chinese.